

“UNDA ZEHİR VAR İDDİASI” BAŞLIKLİ HABERE YÖNELİK ODAMIZ GÖRÜŞLERİ

Son birkaç gündür, çeşitli gazetelerimizde yer alan bir haberde, Türkiye'den Filipinler'e ihraç edilen unların büyük kısmının kalitesiz olduğu ve okratoksin A(OTA) olarak adlandırılan bir kanserojen madde içerdiği öne sürülerek, Filipinler'de bir “Türk unu” tartışması yaşandığı belirtilmektedir. Kamuoyu tarafından önemli bir yanlış anlaşılmaya yolaçabilecek “(unların) yüzde 81'i kanserojen” başlığı ve bu başlık altındaki ifadelerle ilgili olarak bir açıklama ihtiyacı duyulmuştur.

Bazı küfler tarafından gıda maddeleri üzerinde uygun koşullar oluştuğunda üretilen toksik maddelere “mikotoksin” denilmektedir. Habere konu olan ve kanserojen madde olarak yer alan “okratoksin A” maddesi de bu mikotoksinlerden biridir ve OTA, genellikle Balkan ülkelerinde görülen ve böbrekleri etkileyen bir hastalık olan “Balkan endemik nefropatisi” ile ilişkili bulunmaktır. Öte yandan OTA, Uluslararası Kanser Araştırma Enstitüsü (IARC) tarafından, “insanlar için muhtemel kanserojen maddeleri” kapsayan 2B grubu içerisinde sınıflandırılmıştır. Bu nedenle, diğer birçok mikotoksin için olduğu gibi, gıda maddelerinde bulunmasına izin verilen en yüksek OTA miktarları için de dünyada ve ülkemiz mevzuatında sınırlar bulunmaktadır. İnsan sağlığı yönünden risk taşımayan doz anlamına gelen bu sınır, haber konusu buğday unları için AB'de ve ülkemizde 3 mikrogram/kilogram olarak belirlenmiştir.

Bu bilgi çerçevesinde; söz konusu haberde, Filipinler İçişleri Bakanı'nın, ülkemiz üniversitelerinde yapılan bir araştırma esas alınarak, “Türk unlarının %81'inde OTA adlı kanserojen madde var” şeklinde yorum yapılması ve bu ifadenin haber alt başlığına taşınması, kamuoyumuzda bu konuda kesin bir yargı oluşmasına, “unların %81 gibi yüksek bir oranda kanserojen olduğuna inanmasına” yol açacaktır. Haberde, bu açıklamaya esas olduğu belirtilen araştırmaya ulaşmayı sağlayacak bir bilgi olmadığı gibi, %81'i kanserojen şeklinde yapılan değerlendirme. Bilimsel temelden uzak, yanlış bir yorumlamadan kaynaklandığı izlenimi vermektedir. Bu tip bir bilimsel çalışmayı yorumlarken; araştırmada kullanılan yöntemden başlanarak, bulunan bütün veriler dahil olmak üzere, sonuçların çok doğru okunmasına ihtiyaç vardır. Mikotoksinler konusundaki çalışmalarda, konu uzmanı olmayanlarca sıklıkla yapıldığı gibi; limitlerin çok altında bulunduğu, dolayısıyla sağlığa zararlı olmadığı bilinen, ancak doğal olarak oluşan maddeler olmaları nedeniyle tamamen kaçınılması mümkün olmayan düzeyler, kanserojen”miş” gibi yorumlanmaktadır. Bir maddenin toksik ve/veya kanserojen olmasının, sadece maddenin özellikleriyle değil aynı zamanda tüketilen dozla da ilişkili olduğu mutlaka dikkate alınmalıdır.

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nın uzun yıllardır başka mikotoksinlerin yanı sıra, OTA için de birçok tarama, izleme ve araştırma çalışmalarının olduğu bilinmektedir. Bu tip bir haber oluşturulurken, üniversitelerde yapılan çalışmaların değerlendirilmesinin yanı sıra, Bakanlığın yaptığı bu çalışmaların sonuçlarının da bilinmesi haberin doğruluğuna önemli katkı sağlayacak, ancak bu şekilde kamuoyuyla sağlıklı bir bilgi paylaşımı sağlanabilecektir. Gerek Odamız gibi meslek örgütlerinin, gerekse sorumlu gazetecilik anlayışı ile görev yapan basın-yayın kuruluşlarının bu sonuçların paylaşılmasını sağlamak üzere bir baskı unsuru olma görevleri vardır. Odamız, her fırsatta şeffaflık ilkesinin hayati önemi olduğunu vurgulamaktadır. Bu noktada; risk iletişiminin en etkin ve doğru biçimde gerçekleşmesinin sağlanacağı sistemler oluşturulmalıdır. Bu yolla, geçerliliği ispatlanmış bilimsel verilere dayalı olarak kısa sürede vakanın çözümü sağlanabilecek ve ortaya çıkması muhtemel olumsuz sonuçlarının en aza indirilmesi mümkün olabilecektir.

Kamuoyuna saygı ile bildiririz.

Dr. Şennur ÖZKAYA
TMMOB Gıda Mühendisleri Odası
İl. Başkanı

